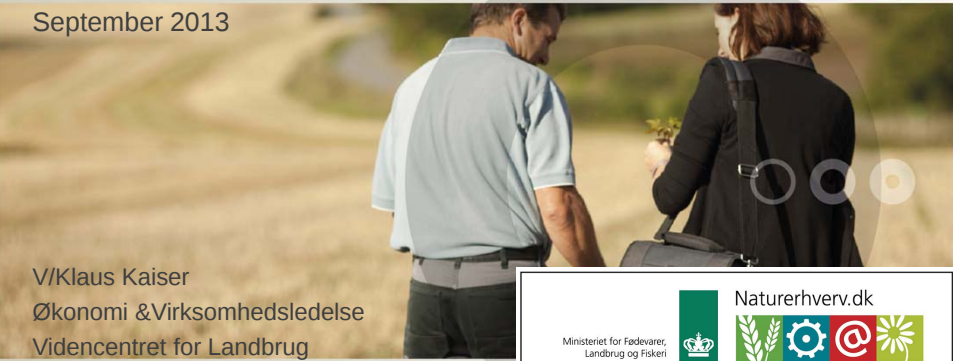

 VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Nye økonomiske nøgletal og Landbrugets indtjening og gæld

September 2013

V/Klaus Kaiser
Økonomi & Virksomhedsledelse
Videncentret for Landbrug

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Naturerhverv.dk

Danmark og EU investerer i landdistrikterne.

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

 VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Resultatopgørelsen

- I de generelle udmeldinger består resultatopgørelsen af følgende hovedtal:
 - **"Driftsresultat"**
 - "Årets resultat før skat"
 - "Likviditet efter regulering og private udtræk" (Likviditet til inv. og opsp.)
- Fremover tilføjes:
 - "Likviditetsoverskud/-behov" (Likviditet efter investering, dvs. likviditet til opsparing/afdrag)

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Resultatopgørelse

Resultatopgørelsen
ser herefter således ud:

1.000 Kr.	Gns. 2004-2010	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Produktion:						
Antal, vejet	14.320	11.678	11.200	11.000	10.700	10.500
Årskøer	36	48	49	50	51	52
Producerede slagtesvin	1.445	1.887	1.769	1.823	1.878	1.953
Årssøer	77	91	92	94	96	97
Areal, ha	122	147	151	153	155	158
Resultat:						
Bruttoudbytte	3.070	5.318	6.259	6.513	6.475	6.357
Stykomkostninger	-1.367	-2.488	-3.026	-3.256	-3.168	-3.298
Dækningsbidrag	1.733	2.830	3.233	3.258	3.307	3.416
Kontante kapacitetsomkostninger	-840	-1.364	-1.421	-1.474	-1.538	-1.672
Afskrivninger	-370	-506	-498	-518	-524	-530
Resultat af primær drift	543	960	1.313	1.266	1.244	1.233
Afkøbt støtte	330	379	435	421	408	394
Finansieringsudgifter i alt	-689	-902	-894	-856	-903	-956
Driftsresultat, landbrug	113	436	853	830	749	453
- heraf konjunktur		106	136	-151	11	-47
Personlig indtjening	168	217	232	237	243	251
Årets resultat før skat	286	669	974	1.025	1.015	753
Likviditet:						
Likviditet før investering**	163	511	692	1.139	862	465
Likviditetsoverskud/-behov**	-517	-211	-42	498	312	13

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Økonomiske nøgletal

- Indtjeningsevne/Rentabilitet:

- I dag anvendes primært "Afkastningsgrad" i generelle udmeldinger
- Fremover anvendes "Afkast af investeret kapital"

$$\text{ROIC} = \frac{\text{Res. af primær drift} + \text{EU-støtte} + \text{anden virksomhed} + \text{nettoforpagtning} - \text{ejerløn}}{\text{Gns. nettorentebærende gæld} + \text{egenkapital}}$$

- ✓ Bedre overensstemmelse mellem tæller og nævner
- ✓ Kun forrentning af den "forpligtende kapital", der kræver forrentning (nettorentebærende gæld og egenkapital)
- ✓ God overensstemmelse til andre branchers praksis
- ✓ Indgår i afkastmarginal (EVA) – vores nye økonomiske supernøgletal!

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
 Skejby F +45 8740 5010
 DK 8200 Århus N W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Økonomiske nøgletal

• Afkastmarginal (EVA)

- Afkastmarginalen måler, om rentabilitetsniveauet er tilfredsstillende.
- Afkast af investeret kapital beregnes før omkostninger til finansiering
- For at vurdere virksomhedens samlede rentabilitet holdes afkastmarginalen op imod de vægtede gennemsnitlige finansieringsomkostninger (WACC)

$$WACC = \frac{NRBG}{NRBG + EK} * rd * (1-t) + \frac{EK}{NRBG + EK} * re$$

Hvor:

NRBG = Markedsværdi af netto rentebærende gæld

EK = Markedsværdi af Egenkapital

rd = Gennemsnitsrente på netto rentebærende gæld

re = Ejerens afkastkrav til egenkapital

t = Virksomhedens marginalsat (her anlægges en før skat betragtning).

• EVA = ROIC - WACC

- Afkastet er tilfredsstillende, når "Afkast af investeret kapital" er lig med eller overstiger kapitalomkostningerne

• EVA er det nye supernøgletal!

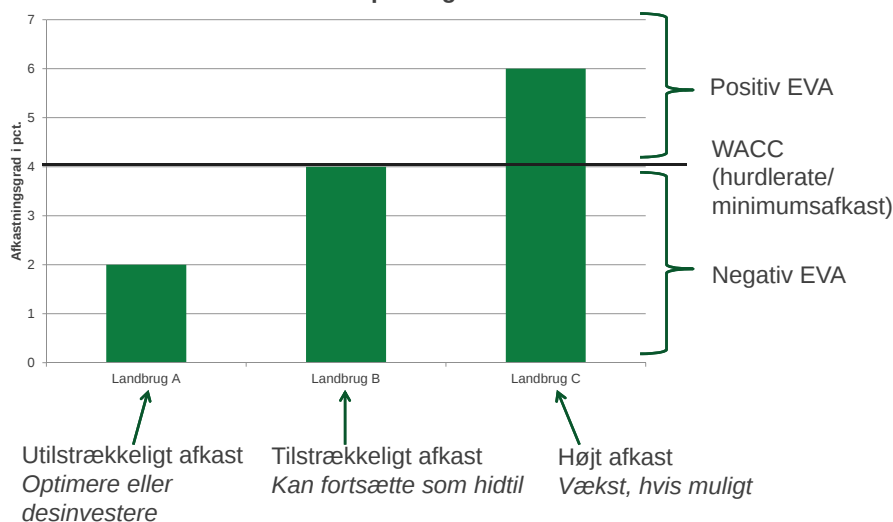
- Afkast efter "alt" er aflønnet – varer, kapital og arbejdskraft!

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Økonomiske nøgletal

Afkast af investeret kapital og WACC

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Århus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

PENGE & LEDELSE | SVEN | KYND | MARK | TEKNIK | SPECIAL |

MARKED | **Kornet har nået bunden**

Hvert sjette landbrug er nødlidende

LANDBRUGET BLØDER

1700 landbrug er tæt på at være dødsdømt. En ny analyse viser, at hver fjerde helhedsbedrifts indtjening ikke kan stå op mod gælden.

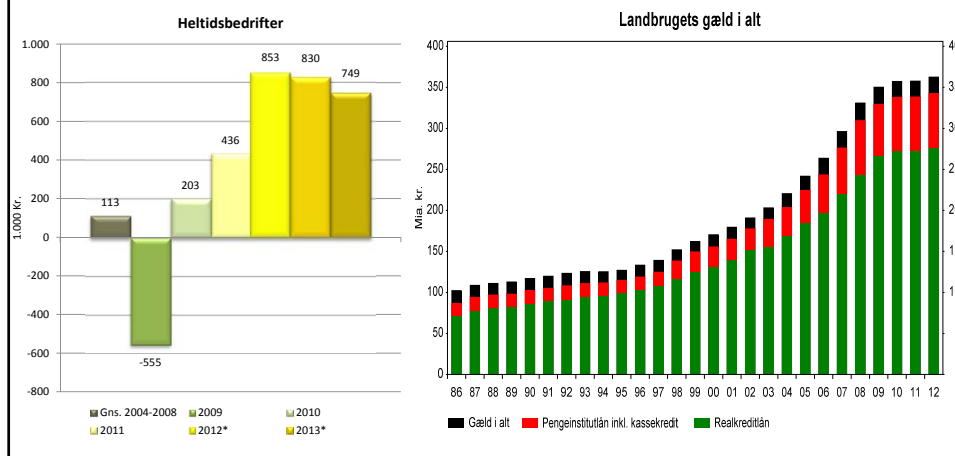
Hver fjerde bonde må låne for at klare gælden

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N W vfl.dk

- Indtjeningen er høj i disse år, men er den høj nok til at kunne afdrage på gælden?

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

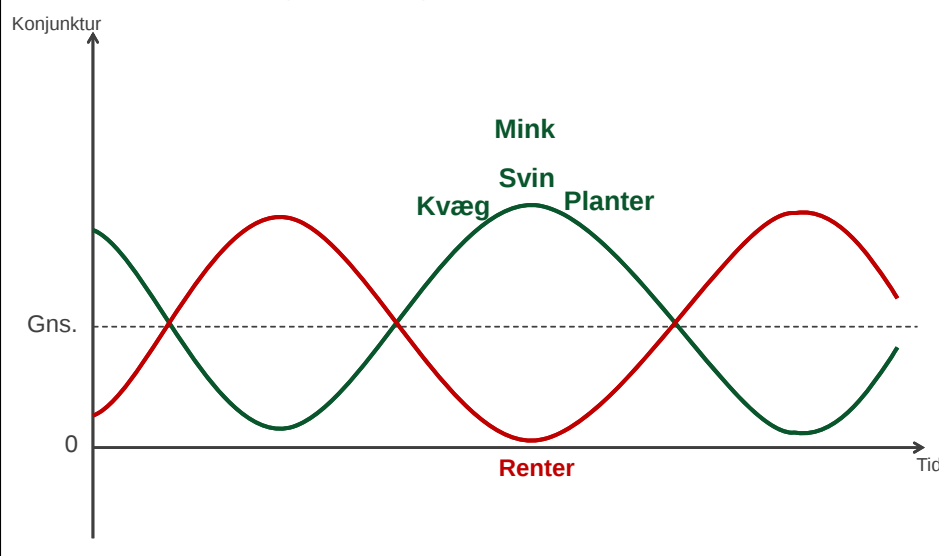
Landbrugets indtjening og gæld

- Landbrugets indtjening er historisk høj i disse år pga. gode bytteforhold og lave renter
- Men er landbrugets indtjeningsevne tilstrækkelig i forhold til landbrugets gæld?
 - Ejer-/Investor-/finansieringsbetragtning
 - Gælden afvikles over en lang årrække – derfor er den langsigtede indtjeningsevne relevant!
 - Langsigtede indtjeningsevne: Konjunkturkorrektio n pga. store udsving i produkt- og jordpriser og renter. Aktuelle produktpriser og renter erstattes af anslåede langsigtede ligevægtspriser/-renter for at undgå et misvisende øjebliksbillede af indtjeningsevnen
 - Landbrugets grundlæggende indtjeningsevne og økonomiske styrke afdækkes – er landbrugets forretningsmodel økonomisk holdbar?
- Hvordan måles det?
 - Likviditetsoverskud/-behov (afdrag, alternativt nyinvesteringer)

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets konjunkturer

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Århus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Konjunkturkorrigeret ligger det gennemsnitlige likviditetsoverskud ca. 200.000 kr. lavere end det aktuelle
 - Renterne var i 2012 "unormalt" lave
 - Mælkeprisen var lidt lavere end den langsigtede ligevægtspris
 - Svine- og plantepriiserne var højere end "normalt"

Landbrugets foreløbige resultater 2012 – faktisk og konjunkturkorrigeret, 1.000 kr.

	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Likviditetsoverskud/-behov - 2012	408	-76	671	527
Likviditetsoverskud/-behov - efter konjunkturkorrektion	206	21	445	196

- Anslåede langsigtede ligevægtspriser inkl. efterbetaling; Korn: 130 kr./hkg., Soya: 274 kr./hkg., Svinekød: 11,25 kr./kg., Mælk: 2,65 kr./kg., Mink: 400 kr./skind.
- Renter (inkl. bidragssatser, rentemarginal og øvrige omkostninger) er hævet med mellem 0,6 og 1,5 pct.-point i forhold til 2012.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Er indtjeningen tilstrækkelig til at servicere og afdrage på gælden?
- Minimumsindtjening for at kunne afdrage på gæld:
 - Ingen afdrag på jord, under forudsætning af, at jord er prisfast og låneform med afdragsfrihed bevares
 - Afdrag på produktionsbygninger, maskiner og inventar
 - Afdragsperiode 15 år, ekskl. skat, foreløbige regnskaber 2012

Landbrugets gæld og likviditetsbalance (konjunkturkorrigeret)

	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Mio. kr.				
Gæld, mio. kr.	23,9	24,9	30,3	17,6
Gældsprocent	66,8	74,2	71,4	52,3
Aktivmasse med afdragskrav, mio. kr.	6,3	6,4	9,8	4,4
1.000 kr.				
Krav til likviditetsoverskud (afdragskrav)	420	425	655	295
Likviditetsoverskud/-behov (konjunkturkorrigeret)	206	21	445	196
Likviditetsbalance	-214	-404	-210	-99

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
 Skejby F +45 8740 5010
 DK 8200 Århus N W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

Konklusion:

- På sigt er der i landbruget et misforhold mellem gældens størrelse og det likviditetsoverskud, der er til rådighed til at afdrage gæld
- Selv med en lang afdragshorisont er gælden urealistisk høj
⇒ Behov for at øge indtjening og/eller nedbringe gæld!
- Gælder generelt, men især kvægbedrifter

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Stor spredning:
 - 8.200 heltidsbedrifter (73,9 pct.) har et tilstrækkeligt likviditetsoverskud til at afdrage på gæld
 - 2.900 (26,1 pct.) har et likviditetsbehov – disse må løbende stifte yderligere gæld
 - Kvæg og planter er overrepræsenteret

Bedrifter med likviditetsbehov				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	2.900	1.000	503	740
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	26,1	28,5	19,4	30,9

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Egenkapital kan i perioder belånes og kompensere for manglende indtjening
- Bedrifter med likviditetsbehov og høj gældsprocent (lav egenkapital) er derfor særlig udsatte ("potentielt nødlidende")
 - 1.710 (15,4 pct.) har både et likviditetsbehov og gældsprocent over 70
 - Kvæg er overrepræsenteret

Potentielt nødlidende bedrifter (både likviditetsbehov og høj gæld)

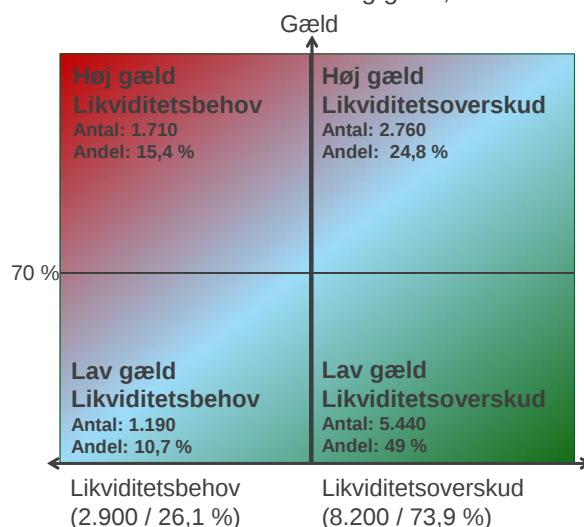
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	1.710	830	385	270
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	15,4	23,7	14,8	11,3

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- I forhold til likviditetsoverskud/-behov og gæld, er der fire kategorier:

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Århus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Nogle af de 1.710 bedrifter har dog høj effektivitet og kan reddes.

Bedrifter med likviditetsbehov og høj gæld				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	1.710	830	385	270
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	15,4	23,7	14,8	11,3

- Af de 1.710 landbrug har 866 lav effektivitet (målt ud fra overskudsgrad)
- Disse 866 bedrifter har **likviditetsbehov, høj gæld og lav effektivitet** – deres fremtid er særlig udsigtsløs!

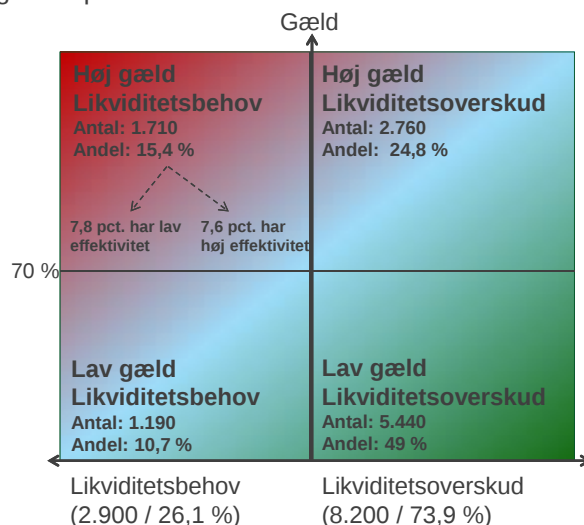
Bedrifter med likviditetsbehov, høj gæld og lav effektivitet				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	866	516	175	58
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	7,8	14,7	6,7	2,4

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Opdeling af de potentielt nødlidende i forhold til effektivitet:

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Århus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Hvor mange kan reddes med en gældsnedskrivning (< 70 pct.)?

Bedrifter med likviditetsbehov og høj gæld				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	1.710	830	385	270
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	15,4	23,7	14,8	11,3

- Disse 841 bedrifters fremtid er særligt udsigtsløs, da effektiviteten er så lav, at end ikke en gældsnedskrivning kan give likviditetsoverskud!

Bedrifter med likviditetsbehov efter nedskrevet gæld				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	841	327	163	215
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	7,6	9,3	6,3	9,0

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Styrkebarometer:

5.440 / 49 % har likviditetsoverskud og lav gæld

Plads til at nyinvestere og/eller afdrage på gæld

2.760 / 24,8 % har likviditetsoverskud og høj gæld

Effektive nok til at have likviditetsoverskud til at nyinvestere eller afdrage på gæld trods høj gæld

1.190 / 10,7 % har likviditetsunderskud og lav gæld

Evt. råderum på kort sigt

1.710 / 15,4 pct. har likviditetsunderskud og høj gæld

7,8 pct. har likviditetsbehov, høj gæld og lav effektivitet

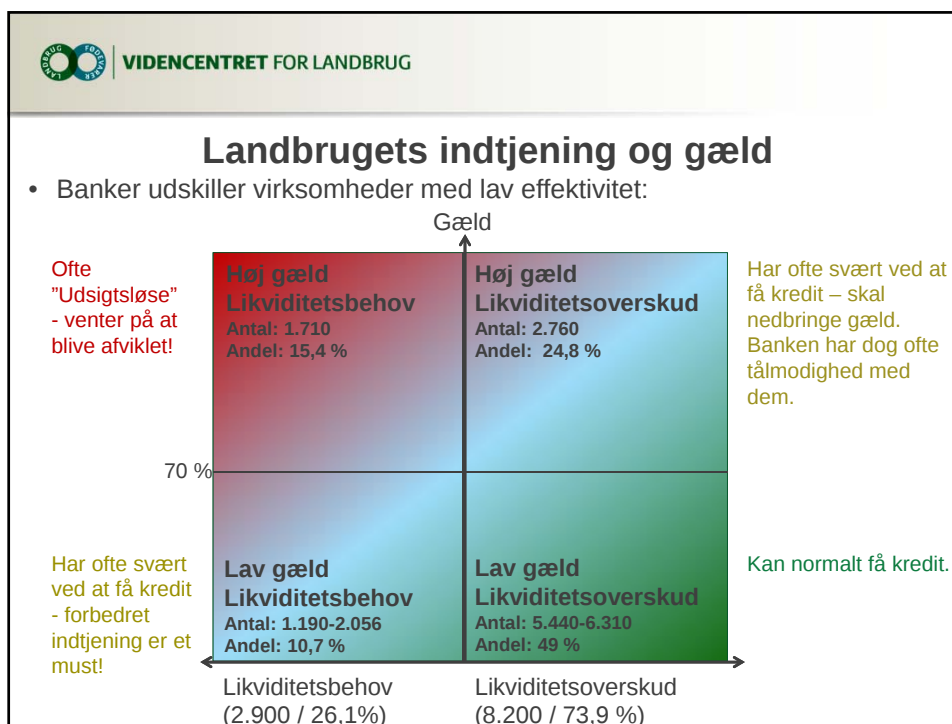
Afvikling, turnaround eller gældsnedskrivning

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Århus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
W vfl.dk

 VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Hvor stor er gælden på de potentielt nødlidende bedrifter?

Gældsfordeling på bedrifter med likviditetsbehov og høj gæld				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal/andel af heltidsbedrifter	1.710 / 15,4%	830 / 23,7%	385 / 14,8%	270 / 11,3%
Gæld i alt pr. bedrift, mio. kr.	33,3	35,0	37,0	22,9
Realkredit pr. bedrift, mio. kr.	20,0	21,3	22,0	13,9
Bankgæld pr. bedrift, mio. kr.	10,8	11,6	12,3	5,9
Bankgæld i alt, mia. kr.	18,5	9,6	4,7	1,6

Gældsfordeling på bedrifter med fortsat likviditetsbehov selv efter gældsnedskrivning				
	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal/andel af heltidsbedrifter	841 / 7,6%	327 / 9,3%	163 / 6,3%	215 / 9,0%
Gæld i alt pr. bedrift, mio. kr.	27,8	30,8	30,7	21,9
Realkredit pr. bedrift, mio. kr.	16,6	18,6	18,0	13,4
Bankgæld pr. bedrift, mio. kr.	8,8	10,0	10,2	5,7
Bankgæld i alt, mia. kr.	7,4	3,3	1,7	1,2

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
Skejby F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N W vfl.dk

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Likviditetsbalancen for de 85 pct. med likviditetsoverskud og/eller gældsprocent under 70

Likviditetsbalance – Alle heltidsbedrifter

Mio kr.	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Aktivmasse med afdragskrav, mio. kr.	6,3	6,4	9,8	4,4
1.000 kr.				
Krav til likviditetsoverskud (afdragskrav)	420	425	655	295
Likviditetsoverskud/-behov (konjunkturkorrigeret)	206	21	445	196
Likviditetsbalance	-214	-404	-210	-99

Likviditetsbalance – De 85 pct. med likviditetsoverskud og/eller gældsprocent under 70

Mio kr.	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Aktivmasse med afdragskrav, mio. kr.	6,2	6,1	9,5	4,3
1.000 kr.				
Krav til likviditetsoverskud (afdragskrav)	415	405	635	285
Likviditetsoverskud/-behov (konjunkturkorrigeret)	440	425	695	330
Likviditetsbalance	25	20	60	45

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Landbrugets indtjening og gæld

- Marginalerne er små og følsomheden stor
 - For hver gang likviditeten forringes med 100.000 kr., falder yderligere 250-300 ned i gruppen af potentielt nødlidende
 - Størst følsomhed er der for kvæg

Potentielt nødlidende bedrifter ved ændringer i likviditetsoverskuddet

	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	1.710	830	385	270
Andel (% af alle heltidsbedrifter)	15,4	23,7	14,8	11,3
Antal – likviditet minus 100.000 kr.	2.015	962	455	315
Andel – likviditet minus 100.000 kr.	18,1	27,5	17,5	13,2
Antal – likviditet minus 200.000 kr.	2.260	1.095	510	340
Andel – likviditet minus 200.000 kr.	20,4	31,3	19,7	14,2
Antal – likviditet minus 300.000 kr.	2.505	1.220	585	355
Andel – likviditet minus 300.000 kr.	22,6	34,8	22,5	14,8

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Agro Food Park 15 T +45 8740 5000
 Skejby F +45 8740 5010
 DK 8200 Århus N W vfl.dk

Landbrugets indtjening og gæld

- Yngre landmænd har gennemsnitligt et mindre likviditetsoverskud og højere gæld end etablerede landmænd => flere potentielt nødlidende (25,4 pct. mod 15,4 pct.):

Potentielt nødlidende yngre landmænd (både likviditetsbehov og høj gæld)

	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	505	217	100	95
Andel (% af alle "yngre" heltidsbedrifter)	25,4	33,5	21,5	23,3

- Hvis gælden for de potentielt nødlidende bringes ned på 70 pct., vil over halvdelen gå fra likviditetsbehov til –overskud:

Yngre landmænd med fortsat likviditetsbehov efter nedbragt gæld

	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Antal	248	84	33	62
Andel (% af alle "yngre" heltidsbedrifter)	12,4	12,9	7,3	15,0

